

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 16 • год. ХСVII • 28 август 2020 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

НЕБЕСНИЯТ ГУРБЕТЧИЯ ОТ МИТИЧНАТА ХУХЛА

Поетът
Ивайло Балабанов
на 75 години

На стр. 5

ПЕТРОВА НИВА ПРОДЪЛЖАВА РАЗКАЗА ЗА ВЕЛИЧИЕТО НА БЪЛГАРСКИЯ ДУХ

Национално тракийско поклонение в историческата местност в Странджа

117 години по-късно Петрова нива продължава разказа за величието на българския дух, за свещения български национален идеал, чиято биография е написана със свидна кръв и саможертва, но и с много сила, несломима воля и героизъм, заяви в словото си вицепрезидентът Илияна Йотова, която участва в националното тракийско поклонение в местността Петрова нива, посветено на 117 години от Илинденско-Преображенското въстание. Честването на Петрова нива е под почетния патронаж на президента на република България Румен Радев.

През 1903 г. на Петрова нива в сърцето на Странджа планина на Преображение (11 до 13 юли) заседава конгрес на Вътрешната революционна организация на българите от Тракия, на който се взема решение да бъде подкрепено Илинденското въстание, започнало

вече в Македония.

Традиционни организатори на събитието са Община Малко Търново, Съюза на

тракийските дружества в България и Регионален съвет на тракийските дружества – Бургас. Официален гост на поклонението бе Илияна Йотова – вицепрезидент на Република България, както и представители на политически сили, депутати, кметове и др. В поклонението участваха ограничен брой представители на Съюза на тракийските дружества в България и Община Малко Тър-

ново, заради противоепидемичните мерки, въведени от Министъра на здравеопазването във връзка с разпространението на Covid-19. Единствено с по-голяма група се представи тракийското дружество „Странджа“ в Бургас.

Поклонението започна с панихида в памет на загиналите във въстанието, отслужена в храм-костница „Св. Петка“. Заупокойната молитва бе отслужена от епископ Иеротей – викарий на Сливенския митрополит в съслужение с четирима свещеници.

След това тържественото честване продължи пред паметника на Петрова нива.

През 1958 г. в местността е построен паметник в памет на загиналите въстаници, а през 2003 г. в чест на стогодишнината на въстанието е построена църква, наречена Света Петка.

Пред паметника на преобразенци председателят на СТДБ Красимир Премянов произнесе слово, в което за-

яви, че в това трудно време за масови мероприятия, за Съюза на тракийските дружества в България е особена чест заедно с община Малко Търново да поддържат славната историческа традиция, защото който не уважава собствената си история, няма право на бъдеще. Той подчерта, че Илинденското въстание е българско въстание срещу несправедливостите на Берлинския конгрес.

Слово произнесе вицепрезидентът Илияна Йотова (Словото публикуваме отделно)

Продължава на 2-а стр.

Вицепрезидентът на Петрова нива:

Три думи – свобода, обединение и независимост, родиха българската нация

„117 години по-късно Петрова нива продължава разказа за величието на българския дух, за свещения български национален идеал, чиято биография е написана със свидна кръв и саможертва, но и с много сила, несломима воля и героизъм. Върху тази изстрадала земя със златни букви завинаги ще останат записани три думи – свобода, обединение, независимост. Думи, които родиха българската нация.“ Това каза вицепрезидентът Илияна Йотова пред множеството хора, които се включиха в традиционното поклонение пред героите и невинните жертви на Илинденско-Преображенското въстание.

Вицепрезидентът заяви, че Илинденско-Преображенското въстание е продължение на делото на българските възрожденци. „Без миг колебание, рамо до рамо с братята си от Македония, преобразенци се хвърлиха в огъня като априлците, тръгнаха на неравна, но решителна борба срещу неправдата – някой друг да чертае съдбините ни, срещу териториалните кроежи и интересите на Великите сили“, посочи Илияна Йотова. По думите на вицепрезидента за тогавашните Велики сили статуквото на Балканите е било по-важно от страданията, от робските неволи и безчинствата, от поруганите домове и потъпканата свобода. „Срещу „болната империя“ се изправяха обикновените българи, тук от българската земя, от Мизия, Тракия и Македония, за да защитят чест, да бъдат един род и една родина“, подчерта Илияна Йотова. Опитите за делене на героите на Илинденско-Преображенското въстание и за пренаписване на историята вицепрезидентът определи като кражба на памет, оскверняване на саможертвата, предателство към миналото. „Илинденско-Преображенското въстание изгради българската ни идентичност, формира самосъзнание и български дух. Няма място нито за премълчаване, нито за свенливо споменаване“, посочи Илияна Йотова.

Вицепрезидентът Йотова подчерта, че от началото на мандата с президента Радев всяка година участват в честванията на Петрова нива. „Правим го, защото сме убедени в каузата на тракийците, от преклонение към историята и от дълг към бъдещето“, посочи вицепрезидентът. „Ще продължаваме да настояваме за справедливост за тракийските бежанци, въпреки че през последните години българското правителство изостави въпроса, явно за него е политически некоректен“, заяви Илияна Йотова.

Вицепрезидентът благодари на Съюза на тракийските дружества в България, на община Малко Търново и на всички потомци на тракийци, които пазят жив спомена и предават на поколенията трагичния, но славен разказ за героичната и кървава 1903 г. „Винаги съм се прекланяла пред силата на тракийците. Заветното „Прощаваме, но не забравяме“ тече в нашата кръв, това е българският дух. За миналото прощака може да има, но за бъдещето, което ще изградим за децата ни – не“, изтъкна Илияна Йотова.

НА ПЕТРОВА НИВА – ПЪРВАТА КАРТОГРАФСКА ИЗЛОЖБА НА ОТКРИТО

Преди 30 години под ръководството на световноизвестния български учен траколог проф. Александър Фол в Малко Търново се създава ценна картографска колекция. Тя е наречена „Картографският образ на Странджа през вековете“ и съдържа близо 100 изображения на планината и района на Македония, Мизия, Тракия, включително Странджанското Черноморско крайбрежие от II до XX век.

Колекцията представлява голям интерес и е представена в Малко Търново и в Дом Витгенщайн – Виена. По-късно е дарена на Националната гимназия за древни езици и култури.

Историческият музей и Община Малко Търново потърсиха подкрепата на български картографи в лицето на Международния търговски и културен център ГЕОПАН, за да се възстанови част от престижната колекция като „експозиция на открито“ (на външните стени на музейната сбирка на Петрова нива).

В навечерието на 117-та годишнина от Илинденско-Преображенското въстание Община Малко Търново и Историческият музей „Проф. Александър Фол“ съобщиха, че експозицията е обогатена със знаково дарение – съвременна голямоформатна сертифицирана туристическа

карта на Странджа планина в М 1:110 000. Картата е с размери 160/140 в М 1:110 000 е осъществена от екип на Карт-Гео – Троян и Геопан – Бургас. Тя обхваща някогашното землище на Малкотърновската покрайнина, голяма част от която днес се намира на територията на Турция.

Голямоформатната карта е като дарение от д-р Димче Миладиновски от Струга и д-р Стефан Пейков. На външните стени на музея на Петрова нива вече са поставени всички 12 карти от възстановения „Картографски образ на Странджа през вековете“ – първата картографска изложба „на открито“ в България.

„ПРЕОБРАЖЕНИЕ ГОСПОДНЕ В СТРАНДЖА 1903 ГОДИНА“

На 18 август т.г. известни народни певци и ансамбли участваха във фолклорния концерт – спектакъл „Преображение Господне в Странджа 1903 година“, организиран от Сдружение „Пенсионерски клуб – Пристанище Бургас“ със съдействието на Община Бургас. Концертът бе посветен на 117 години от Илинденско-Преображенското въстание. На сцената се извиха фолклорният ансамбъл към „Лукойл – Нефтохимик“, флорна група при читалище „Ангел Величков“ – село Росен,

Община Созопол. Изключителен интерес предизвика на групата за автентичен фолклор „Странджанска огърлица“ при „Пенсионерски

адрес, в който се казва следното: Съюзът на тракийските дружества в България приветства Вашата инициатива за отбелязване

на 117 години от Илинденско-Преображенското въстание. Преди 117 години нашите деди в Одринския край, в Родопите, Македония и Странджанско, се вдигнаха на самоотвержен бунт срещу тиранията и подтисничеството на вековния поробител, за да защитят с оръжие в ръка правото си на свободен и достоен живот. Тяхната борба среща подкрепата на целия български народ. Героизмът на въстаниците и тяхната саможертвата са проява на естествения стремеж към политическа и национална независимост, към свобода и човешки правдини. Съюзът на тракийските дружества в България организира всяка година Националното тракийско поклонение на Петрова нива, по

време на което стотици хиляди българи свеждат глави в знак на признателност пред саможертвата на преобразенци в името на Отечеството. Смисълът на поклонението е да си припомним и осмислим героизма на участниците в него! **Вие като творци, отдадени на фолклорното изкуство, чрез неговите средства и възможности пресъздавате света на нашите предци и съдействате за популяризиране на тракийското културно и историческо наследство.** Приемете от името на Съюза на тракийските дружества в България горещи поздрав и пожелания за здраве и успешно съвместно сътрудничество в името на тракийската кауза.

ПЕТРОВА НИВА ПРОДЪЛЖАВА РАЗКАЗА ЗА ВЕЛИЧИЕТО...

Продължение от 1-а стр.

Участие в поклонението взеха Красимир Премянов – председател на Съюза на тракийските дружества в България, Илиян Янчев – кмет на община Малко Търново, Краснодар Беломорски – заместник-председател на ЦР на СТДБ, ген. Тодор Бояджиев-заместник-председател на ЦР на СТДБ, Стефан Начев – главен секретар на Съюза, д-р Вана Стоянова – научен секретар на Тракийския научен институт, членовете на Върховния комитет: чл.-кор. проф. д-н Георги Михов, Кирил Киряков – председател на тракийско дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен, Стефан Колев – председател на тракий-

ско дружество „Странджа“ в Бургас, Веска Димова – председател на Регионално тракийско дружество във Варна, Нели Ташева – председател на тракийско дружество „Стоян Мавродиев“ в Търговище, Гено Пухов – председател на тракийско дружество „Яни Попов“ в Созопол, Веселина Йонкова – председател на тракийско дружество „Николай Хайтов“ в гр. Бяла, Божанка Николова – председател на тракийско дружество „Лазо Лазов“

в гр. Средец, тракийският народен певец Лазар Налбантов от Бургас, Тодор Коруев – главен редактор на в. „Тракия“, д-р Вана Иванова – редактор на сайта и член на ръководството на Тракийския женски съюз, представителни групи тракийци от тракийските дружества в страната.

Положени бяха венци

събора-поклонение.

След поднасянето на венци и цветя пред мемориала официално беше открита единствената у нас изложба на открито „Картографският образ на Странджанския край през вековете“, в която са включени 12 карти, отразяващи природните или социално-икономическите условия на тази територия към определени исторически моменти чрез подбрани картографски изображения на Странджа, съхранени в световните архиви и картографски колекции.

името на вицепрезидента на Република България Илияна Йотова, от кмета на Община Малко Търново Илиян Янчев, от Съюза на тракийските дружества в България, от различни политически сили и обществени организации, от тракийски дружества от цялата страна. Цветя поднесоха и много гости на

ТОДОР КОРУЕВ

Примай горо, примай Пеюва вярна дружина.

Дружината тръгва, гората-майчица я благославя и ѝ обещава подслон и закрила. Ръководител ѝ е Пейо Шишманов – учителят. Има дума, че сам Гоце Делчев е посочил Пея за баша на Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) в Средните Родопи.

Войводата и военният ѝ ръководител е Вълко Шишманов – Кичука, учил военни науки в стара България. Знаменосецът и подвойводата е Кольо Шишманов. Все Шишмановци – български род от комитското село Славейно, наплодил много плод на своите могъщи клони и станал символ на родолюбие. Писателят Георги Талев описва в книгата този славен славейновски род, който продължава да ражда достойни синове и дъщери на Отечеството ни.

Ахъчелебийският каймакамин се е оплел в гнева си. Как да прати табори да удрят размирниците в Тракия и Македония, като тукашните комитски чети връзват ръцете му. „Я съм проводил аскара, я са се настанили в конака ми.“

През цялата 1903 г. четирите чети на Ахъчелебийския революционен окръг лишават османската войска от подкрепления – шетнята на комитските дружини задържат таборите в гарнизоните им. Кольо Шишманов развява комитския байрак на славейновската чета до подзима.

Илинден в Македония и Преображение

в Одринска Тракия са удавени, но славейновци не захвърлят барутниците си. Пуква пролетта на 1904-та и отново се събират на Хайдушка поляна.

На 14 май знаменосецът и още трима четници са обградени в местността Синора, комитите дават отпор с четирите си пушки срещу многобройните дула на противника им. Но вражески куршум намира знаменосеца. Ранен в гърдите, с изметната лява плешка, Кольо Шишманов някакси пролазва гората и се притулва зад една скала. Завързва се люто бой. Преди да изстреля последния си куршум, Кольо обръща цевта на манлихерата към себе си, сбосения си крак поставя на спуска... А е на 24 години. Заплакала гората с горки сълзи:

Момне ле, мари хубава,
турски ма хаскер измами,
не можах Коля да скрия
в майчини пазви хайдушки,
в моите скути зелени.

Затуй ми ворше повяхна и си си снажка засохна.

Така се пее в песента оттогава, та до днес. Душманският куршум е сребърен. Убеждава ни народният певец. Може ли просто парче олово да събори такъв юнак.

Мъртвият комита е хвърлен на хорището пред черквата. Прострян възник върху платнището, знаменосецът сякаш сънува. Наредено е цялото село да се извърви покрай трупа на комитетата. И повеждат малко и голямо към хорището. Там, дето

■ Яна Шишманова

каба гайди са ручали и тежки хора са се диплили.

„Не е от наше село, другоземец е“. Все

този отговор получава насилникът. И нито един издаен поглед и нито една проронена сълза. „Папаз ефенди, ела близо и му кажи името!“ селският свещеник Емануил Боев също клати отрицателно глава, отказва да го погребат в гробището: „Знам ли го. Може да не е от нашата вяра!“

Страшна драма се разиграва между училището и черквата, само театърът на големите исторически сблъсъци може да постави такъв свръхшекспировски спектакъл, в който самообладанието и висшият политически усет потискат великата майчина мъка.

Към Кольо пристъпва Яна, майка му

рождена. Пристъпва гордо, а крака ѝ се подгват, сълзите напират, а сълза не прокапва, сърцето креши от покрусата и ненавист, слонка не е останала в глътката, а гласът не трепва: „Не съм го виждала, ни чувала!“ Тази Шишмановица жертва всичко, което има: сина си, майчинството си, сълзите си. И гради легенда, като спасява всички. Сетне вкъщи ще въвират глава в огнището и ще оплаква чедото си. Напусто фесалиите дни наред ще се въртят около къщата, ще се прислушват дано чуят припявания и хлипове. Близките на Яна бъркат мякото в бурилото, с шума на дървото и плискането на мякото да удавят стенанията на майката:

Кольо, Кольо, мамин Кольо,
мамина комито,
не намери ли се, Кольо,
по наши балкани?
Не нанеси ли се, Кольо,
длъгоа манлихера.

НАРОДНИ ПЕСНИ ЗА КОМИТСКОТО СЕЛО

ПОСЪБРАЛ ПЕЙО, ПОСЪБРАЛ

Посъбрал Пейо, посъбрал
негова верна дружина
в комитските колиби.
Летнаха бели снегове,
колибине е покрило;
дуйнаха бели ветрове,
снеговете са стопиха.
Вакъл са овен изели
и руйно вино изпили.
Пейо дружини думаше:
– Хайде, щим холан да идим,
турцине тербю да сторим,
митницана де да вдигниме
на Каракулас на вархон.
Ага митница стигнаха,
кучета силно залаха,
комити с пушки пукаха,
през пенджури боб им форлеха,
есни са корве лееха
от тия пусти манафе.
Митницата се разлюле,
манафе чули пукоте
от Долащър и Давудово,
отдалече са запукали,
дано комити уплашат,
пукали още викали:
– Аман ми, аман аллахум,
дъволетен ще ви разсипет,
замине ще ни запитасат.

КОЛЯ ШИШМАНОВ УДРИХА

Горице, ситна зелена,
и бистра водица студена,
и всекакви китки, пилъчкове,
синьо та небе покрило,
есно та слонце огрело!
Какво си бално видело,
та ти са ворше вейнали
и си ти снажка засохна?
– Немой ма пита, девойко,
и тебе ще бално да стане!
Вчера приз мене миноха
карлукуските комити,
млади момчета напети,
червен си байрек носеха
хайдушки песни пееха!
Турски ги аскер бастиса,
бастиса още кайдиса.
Коля Шишманов удриха
с душмански куршум сребарен,
от лева страна рамону,
дену байрекан носеше,
а на байрекан пишеше
„за смърт или за свобода“!
Момне ле мари хубава,
турска ма аскер измами,
не можих Коля да скрие,
и майчини пазви хайдушки,
в моине скуте зелени!
Затуй ма ворше повяхна
и си ми снажка засохна

■ Гробът на Кольо Шишманов

ПАСТИР БЕЗ СТАДО

Разединението, което Вартоломей I пося в православния свят, е особено печално на фона на случващото се със „Света София“

ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ

Двеста години след обесването на вселенския патриарх Григорий V и четирима митрополити (април, 1821 г.) над централните порти на цариградската патриаршия, местните йерарси продължават да влизат в знак на траур през страничната врата. Сред тях е и сегашният вселенски патриарх Вартоломей I, „пръв сред равни“ между предстоятелите на православните църкви.

Османците навремето обесват Григорий V, защото го подозират, че съчувствал и подпомагал започващата гръцка революция. Според историческите извори патриархът правел тъкмо обратното, защото се страхувал, че турците ще започнат за отмъщение да колят населението, както и станало няколко месеца по-късно. В наши дни едва ли на някого дори в Ердоганова Турция ще му дойде на ум да беси патриарх Вартоломей, ако последният нещо се опълчи на властите. Не че е забелязан в такива деяния. Вартоломей, който между другото е турски офицер от запаса, през годините все обявяваше, че поддържа проевропейския курс на Турция, дори когато беше ясно, че това е фикция и игра на „мижи да те лажем“. Сега сервилността се отплаща под формата на превръщането на храма „Св. София“ в джамия. Събитие, претоварено от символизъм, което слага окончателната точка в дългия разказ как Турция се стреми към Европа, за да стане мост между Изтока и Запада.

Критиците на политиката на вселенския патриарх от дни насам обръщат внимание на

вялата му реакция

на разиграващата се пред очите му трагедия. В края на юни пред турски кореспондент на „Вашингтон пост“ Вартоломей заявява: „Какво мога да кажа като християнски духовник и гръцки патриарх в Истанбул? Вместо да се обединим, наследство от 1500 години ни разделя. Аз съм натъжен и разтърсен.“ Това казва патриархът, представен като „духовен водач на 300 милиона православни християни по целия

свят“. Ако тоя „духовен водач“ е съумял да каже само тези думи и те са най-силната му реакция на повторното завземане на „Св. София“,

то това е беззъб водач, който не показва никакъв пример за пожертване, ако не на сигурността си, то поне на рехатлъка си в Истанбул. Ако някой се е надявал, че Вартоломей ще се изправи пред Ердоган, за да брани дверите на „Св. София“, жестоко се е излъгал. Но едва ли има

общо решение и общ натиск върху Турция, „той от години води агресивна политика

към т.нар. сестри-църкви“. Вместо сега вселенският патриарх да се опита поне постфактум да организира някаква обща православна или дори християнска опозиция на случващото се, той се обръща към сили, чужди на православието или поне имащи доста специфично отношение към него.

На 24 юли, когато камбаните в Гърция биеха на умряло, а лично президентът Реджеп Ердоган водеше мюсюлманската молитва в

вославие, макар и уж като защитници на вселенския патриарх, със сигурност ще означава, че те ще използват това в свой геополитически интерес, а не в полза на православието и християнството. Случилото се в Украйна, където САЩ разцепиха чрез ръцете на Вартоломей православните в страната, за да разиграят поредната си антируска партия, е показателен какво може да очакваме от тяхната „загриженост“. Впрочем, вече има ужасяващи податки. Гръцкият десен в „То Вима“ излезе на 21 юли със статия, в която се призовават Вашингтон и НАТО да вземат мерки, защото реше-

православието.

Това скриване под американския „чадър“ не е случайно. Макар Вартоломей да е обявяван за „духовен водач на 300 милиона православни християни“, половината от вярващите, които реално са под властта на Цариградската патриаршия, са именно в САЩ. Дори преди две години имаше информации, че американски представители са заплашвали Вартоломей, че ако не даде автокефалия на киевските разколници, Американската православна църква ще поеме път към самостоятелност и вселенският патриарх ще си остане със северногръцките и островните епархии.

всички православни църкви, а защо не и на държавите, където православието е основната християнска деноминация, срещу посегателството на Ердоган срещу „Св. София“. Същината на проблема е желанието на Вселенската патриаршия именно тя да има правото да дава или ограничава автокефалните права по нейно усмотрение. Кое то видяхме през 2019 г. в Киев. Ако това бъде признато от поместните църкви, последствията могат да бъдат много сериозни,

включително и загуба на самостоятелност

ако те не угодят с нещо на вселенския патриарх. Да припомним, че през ноември 2015 г. Вартоломей нанесе жестока обид на българските православни и дори премиерът Бойко Борисов отмени срещата си с него в София, след като той се обърна към патриарх Неофит като към епископ, а Българската православна църква не бе наречена автокефална и така бе поставена под въпрос нейната самостоятелност, каквато тя има от 4 март 870 г. Всичко това – заради църковни светини, които гръците смятат за свои. И досега се меси в работата на българските църкви в Одрин и продължава да настоява да се махне паметникът на екзарх Евтим Първи в църквата „Свети Константин и Елена“.

Дотук на баланса на Вартоломей I вече са записани разтрогнатите отношения с Москва, задълбочен разкол в Киев, влошени отношения между Черна гора и Сърбия, разединение в Еладската църква, разделение сред българските православни по въпроса за Македонската православна църква. И голяма част от тези драми се случват, защото инициаторите им се борят с Московската патриаршия и Кремъл, често в угода на чужди интереси.

През 2018 г. по време на архиерейски събор в Истанбул Вартоломей заяви, че вселенският патриарх има изключителни права за решаването на проблемите на православния свят и че ако той се откаже от своите отговорности, то поместните църкви ще действат като „овце без пастир“. Ако обаче Вартоломей продължава да действа така срещу тях, окрилен от евентуалната политическа подкрепа на САЩ, нищо чудно да остане без „стадо“, защото не е изключено просто да спрат да му обръщат внимание. Никой не обича измекярите, които обслужват тщеславието си, докато зад гърба им страшна сянка пада върху един от символите на православието. („ДУМА“)

■ Патриарх Вартоломей и президента Ердоган

такива хора. Както показва практиката от последните години, вселенският патриарх е къде-къде по петимен да изпълни някоя геополитическа поръчка на американците, както направи в Украйна, или да се репчи на другите православни църкви, отколкото да си сложи главата в торбата за такава висока идея.

Според директора на Научния архив на БАН и специалист по църковна история проф. Лизбет Любенова Вселенската патриаршия и Вартоломей I са закъснели с реакцията си срещу ердогановите аспирации към „Св. София“. Пред Радио Пловдив тя заяви преди дни, че вместо Вартоломей да обединява другите православни църкви за общи дей-

древния храм, в „Катимерини“ съобщи, че президентът на САЩ Доналд Тръмп бил много недоволен от случващото се със „Св. София“ и изразил това в разговор с Американския архиепископ на Вселенската патриаршия Елпидофор. На свой ред свещеникът публикува запис в туитър, от който става ясно, че освен че „скърби“ за превземането на Великата църква, е повдигнал и въпроса за безопасността на вселенския патриарх. Това е интересна постановка, защото обвързва личната сигурност на Вартоломей с протекциите на САЩ. От това може да произлязат много последствия, някои – печални.

Намесата на САЩ в делата на световното пра-

вието да се превърне „Св. София“ в джамия „не е взето единствено в Анкара“. Според това издание

имало руско-турски заговор

срещу Великата църква, породен от търговския и военен съюз, както пише „То Вима“, между Турция и Русия. Посочва се, че Вартоломей I от година и половина (което съвпада като време с даването на автокефалия на украинските разколници) бил подложен на „интензивна пропагандна кампания както от Кремъл, така и от Московската патриаршия“. Ако американците отново се възползват (а защо да не го направят?) от поредната измишльотина за „руска връзка“, нищо добро не очаква

Т.е. с малко повече от нищо. След сегашните събития тежестта на САЩ в делата на Вселенската патриаршия може само да нараства. Едва ли ще бъде прекалено смело да предположим, че с американската подкрепа Вартоломей може да получи повече на световната църковна арена, отколкото без нея.

Обвиненията към него в „източен папизъм“ не са от вчера и най-силно те звучат именно от Руската православна църква като най-голяма. Вероятно този конфликт породил даването на автокефалия на Православната църква на Украйна и доведе до прекратяването на отношенията между РПЦ и Вселенската патриаршия. Това на свой ред не позволи да се изгради общ отпор на

НЕБЕСНИЯТ ГУРБЕТЧИЯ ОТ МИТИЧНАТА ХУХЛА

Поетът Ивайло Балабанов на 75 години

Поетът Ивайло Балабанов е роден на 28 август 1945 г. в с. Хухла, Ивайловградско. Завършва гимназията в Ивайловград, след което работи по изграждането на Кремиковци, язовир „Ивайловград“, „Пътни строежи“ и др. Известно време работи като программен ръководител на радио-възел – Ивайловград. Дълги години живее в Хасково, след което се установява в Свиленград. Печатал е свои творби в почти всички големи столични литературни издания, както и във вестници, списания и алманахи в цялата страна. През 1976 година участва с цикъл стихове в съавторски сборник на Военното издателство – „Когато ставахме мъже“. Автор на книгите: „Да се загледаш в звезда“ (1979), „Окова за шурец“ (1984), „Парола „Любов“ (1988), „Религия“ (1990), „Тракийски реквием“ (1997), „Избрано“ (1998); „Песни за старо вино“ (2003, поетичен сборник в два тома), „Небесен гурбетчия“ – сборник (2010), „Българска молитва“ (2011).

Носител на награда от „Южна пролет“ (1980), награда на Съюза на българските писатели (1987 г.), национална награда „Изворът на Белоногата“ (2001 г.), книга на годината – 2004 г. за „Песни за старо вино“,

литературна награда за цялостно творчество „Александър Паскалев“ (2005), награда за патриотична поезия на името на Георги Джагаров (2006), орден на Националния съюз на Капитан Петко Войвода и др. Почетен гражданин на Ивайловград, Кърджали и Свиленград. Член на СБП. Биобиблиография за поета: „Ивайло Балабанов – поетът и човекът“ (съставителство Марушка Петрунова, Хасково, 2007). Лауреат на Националната награда „Пеньо Пенев“ за 2008 г. Живее в гр. Свиленград. Ивайло Балабанов е носител на най-високото отличие на СТДБ – златния медал „Капитан Петко войвода“ с лента.

Очакваме в близко време най-изтъкнатият тракийски поет Ивайло Балабанов, чийто стихове влязоха в учебниците по литература, да получи ордена „Кирил и Методий“ – първа степен, с който е удостоен по предложение на Съюза на тракийските дружества в България. Ивайло Балабанов ще получава и държавната парична награда на Министерството на културата, която се дава за цялостен принос в областта на културата.

Това е кратка биографията на Ивайло Балабанов, по-важното е да се насладите на неговото неповторимо поетично творчество.

БЪЛГАРСКО СТИХОТВОРЕНИЕ

Момчета, знам, че вече ви дотегна и хлябът сух, и голата ракия, и тежкото небе на тази бедна страна, в която няма прокопсия.... Великите й царски идеали днес вече са митичен архаизъм. България търгува със парцали от раклата на своя комунизъм. България е гладна просякиня. С душа поциганена, необута, тя проси чуждоземна милостиня по пътя между Лондон и Калкута. Честта е болна, съвеста пияна, а ореолите - алгш-вериши и луд е, който плаче с Дебелянов по някакви си белоцветни вишни. Със страшна сила днес от небесата виси един въпрос полуобесен: Кажете ми къде е свободата от синята ни ноемврийска есен? Защо пирува с разни богаташи и хитреци, дошли на власт и мода, с дрогясали бандюги и апаши... Защо е с тях? Защо не е с народа? момчета, знам, че е на халос туй, че скърбим за свобода и бели вишни. В земята на Васил Иванов Кунчев днес всички романтици са излишни. Но да запеем, дявол да го вземе, със мъжки глас във тази нощ безродна и нека екне – като в турско време, „Къде си, вярна ти, любов народна?“

РАЗГОВОР С РОДЕН

Ваятелю, салют и добър ден! Ти моята история не знаеш, но ако беше българин роден, в какъв ли образ щеше да изваеш България? Навярно би създал метафора от кръв - червена глина; калпак посечен, изгорен кавал или орач, запрегнат в три синджира; или глава на войн ослепен, или пък кървавия торс на Йово... Ще бъде вярно, но ще е фрагмент, ще бъде старо, няма да е ново. Решението точно на въпроса е в следната метафора, комай: една жена, която крачи боса, а пък жарта пред нея няма край.

РАВНОСМЕТКА

Е, каквото беше, беше май дотука. Чашата е празна, песента е суха. Но за друга бира няма вече време - младата кръчмарка на тезяха дреме. Скоро, много скоро със усмивка злъчна ще заключи тя среднощната си кръчма и ще ни пропъди в тъмното, където почва тъмнината на небитието. Младата кръчмарка май че не разбира: за живот сме жадни ние, не за бира. В буйната си младост пихме и препихме, честно поживяхме, честно си платихме и животът – тази кръчма окадена от честта ни мъжка беше осветена. Бяхме – поживяхме... Стига вече! Хайде: времето ни свърши, слънцето ни зайде. Нито сме хайдути, нито партизани. Нямаме си слава, нямаме си рани. Имаме си само спомени бездатни, спомени трапезни, спомени креватни, спомени червени – яркопетолъчни, за години млади, весели и мъчни, спомени ненужни, спомени предишни... Времето ни свърши – вече сме излишни. Но да си отидем горди, с чисто име - щом не светим вече – нека не тъмниме.

■ Председателят на СТДБ Красимир Премянов на среща с Ивайло Балабанов

ВЪПРОС ЗА ЛЕВСКИ

Свободен е народът и от душа те слави. Защо му трябваш още? Защо не те забрави? Защо, съзри ли гарван, си мисли за бесило, защо си му икона, защо си му светило? Защо ти пали свещи, плете за теб венец, нарича те месия, надежда и светец и тайничко поглежда към небосвода стар - дали по пътя Млечен не слиза въглищар; дали луната – тази българска луна, е още ясен месец, дали не е с чалма? Свободен е народът, свободно вика: „Го-о -л!“; но хляб, ако си купи, назаем търси сол. След толкова години все същата съдба: мизерия, залъгана с коматче свобода. Животът озверява! Отецеството гине. През още колко мъки ще трябва да премине Народът? Той не иска република-менте. От новото се плаши, но старото не ще; не ще да е прислужник в световния вертеп; не вярва вече в никой, очаква само теб. Затуй се вира още във небосвода стар - дали по пътя Млечен не слиза въглищар... Той дважд те поменува, а благослава триж: Апостоле, къде си? Дано се преродиш!

ПРИНОС КЪМ ЕВРОПЕЙСКАТА ИСТОРИЯ

Европа, млада и непохитена, четеше своя рицарски роман, четеше своя рицарски роман, когато, във зора незазорена, загина рицарят Иван-Шишман. Европа плачеше за Жулиета, Европа се прехласваше по Бах, а с вълчи вой в тракийските полета вървяха глутниците на Аллах. Когато обкръжена от слугини, тя плуваше в охолство и разкош,

във Солун, на пазара за робини, гяурките вървяха пет за грош. Когато тя строеше катедрали, и замъци – във зимния Балкан скърбяха тънки липови кавали и плачеха за алтанлъ Стоян. Въздигаха се кървави калета, градени със отрязани глави и всъщност си остана непревзета Страната на хайдушките орли. А беше колкото калпак голяма, широка колкото следа от лъв, но се превърна в страшна вълча яма, покрита с кости и залята с кръв. Със кремъклия пушка, с проста сопа, със камък и стрели от бучиниш, дедите ни завардиха Европа и турците не стигнаха Париж.

РЪКА

На жена ми Това не става за романи. Не се описва даже в стих. Аз на танго не те поканих, ни чаша вино с теб изпих. Не съм шептял със устни меки, че ти си моят идеал и в разни тъмни дискотеки ръката ти не съм държал. Тогава в мокрите тютюни ни сбра един дъждовен час. И звън от две съзвучни струни премина плахо между нас. А пръстите ни катранливи се слепнаха в една ръка. И тъй: нещастни и щастливи живеем с тебе досега.

ТРАКИЯ, ТАКА ОБИЧАНА...

ГЕОРГИ АНГЕЛОВ

Тракия, така обичана от Ивайло Балабанов, днес се дави в гнусна чалга, в робски труд, в пиянски бяс, в мръсни сделки... Трудно някъде ще откриеш разкаяние.

В миналото е останала паметта за грях и свят. Кой заклал с топор съседа си, кой детето си пребил, кой откраднал милиардите на народа търпелив - е банална, скучна хроника. Сън е бил и Булаир. Как остана, впрочем, пита се, сам сред този ужас жив? Жив е сред привидно живите в нашия объркан свят - гледа скръбната навалица от продали се души и се връща при дедите ни през годините назад... Ала може ли със нещо вече да ни утеши? Чер саван, ушит от кръпки - всяка: мъничък анклав, с нови пет синджира страх ще покрие ли родината? Тръгва корабът. Отива си. А поетът - аргонавт тихо вира се отвъд - към героите отминали.

ПИСМО ДО ИВАЙЛО БАЛАБАНОВ

ФИЛИП МАРИНСКИ

Пусни ме, поете, до теб да приседна. В Гела или Хухла... На тих селски двор... Към модрото синьо небе да погледнем, заслушани в птичия пролетен хор. Да вдишаме въздух от дъхава угар, да гали очите ни ябълков цвят, макар че и двамата вече сме други и вече различен е белият свят. И нека забравим, че аз във сърцето усещам протези, а ти си без глас. Пожали ни Господ! Пожали ни. Ето... че имало слънце да свети за нас. Не свеждай глава! Не унивай виновен - ти имаш очите си, имаш и слух. И нека да помним, че Лудвиг Бетовен създаде шедьоври, когато бе глух.

ПЕТКО КАРАМИТРЕВ ОТ ДОГАН ХИСАР ПИШЕ ИСТОРИЯ НА ТРАКИЙЦИ

Петко Кирев Карамитрев от село Доган Хисар, Дедеагачко е написал история. Нарекъл я „Историята на тракийските българи през XIX – XX век – (Борби, страдания, мирни договори, интерниране по островите, клане и опожаряване на селата) „Написвам тази книга за наследниците младежи за да знаят как сме са борили тракийци и как сме страдали за освобождението на Тракия, страданието и мирните договори. Ние умираме, отиваме си – вече стари. Да четат и знаят.“ – ето това е причината Петко Карамитрев да седне да пише. В няколко броя ще поместим историята като документ с автентичния ѝ текст.

След убийството на Вълчо-вуйчо му и Матю-брат му, Петко, наречен от турците Пантата почнал да върлува в защита на българите от турското варварство и е бил страшилище за тях. Започнал в Ипсала – днес Източна Тракия и остров Крит, където се сражавал за гръцкото освобождение. Ходил в Егейско море и Атина. Срещнал се с Гарибалди – тогава италиански и световен революционер. Идва в Тракия и почва да брани българите от турската власт. В Енос се явява пред турския каймакамин маскиран и го заставя да освободи арестуваните българи, които били обвинени, че давали хляб на Пантата Петко. „Не са ми давали българите хляб. Аз сам си вземал. Сега и от тебе да поискаш ще ми дадеш, иначе хвъркваш във въздуха.“ и го заставил да освободи всичките българи от затвора. Връща се в Западна Тракия – Фере, Дедеагач, Марония, Ксанти, Смоленско, Чепеларе, Пловдивско, Хасковско, Кърджалийско, Мастанли Кошу Кавак, Ортакой и други да закриля българите. Руските войски като освободили България и стигнали в Тракия, руските генерали сварили Пантата Петко в този край, като герой да защитава и пази българите от турско юго. Генералите го представят като защитник и герой на българите на руския губернатор и императорът го награждава като герой и защитник на тракийските българи с името и титлата Капитан Петко войвода и оттогава той се славя. Връща се в Тракия, обичан от всички българи. Потеглюва от гр. Дедеагач за родното си село Доган Хисар с знамето и четата си. Жителите от село – деца, старци и жени, отиват да го посрещнат тържествено на пътя за Дедеагач и всички чакали на 3 км от селото надалеко. Радост голяма, потеглювайки за селото. На площада голяма радост за жителите – хора и песни прославят капитан Петко и четниците му. Гордост за селото е, че е родило такъв герой. С капитан Петко върлували комити да организират българското население – Лазар Мажаров, Бойко комита от село Домузdere, Дедеагачко и др.

Българите от Тракия и Македония направиха въстание през 1903 г. да се освободят от турското юго – наречено Илинденско-Преображенско въстание. През 1912 г.

България сключва балкански съюз в София. България, Сърбия, Черна гора и Гърция се присъединила и през 1912 г. обявиха война на турската империя, за да освободят християнското население от турското юго. Храбрата българска армия среща най-многочислената турска армия, която защитава столицата на турската империя Истамбол. Българските войски обкръжават Одрин – най-голямата крепост на Турция. Големи укрепления са повдигнали турците, францусите казвали – само велика сила одринските укрепления може да ги превземе. Но храбрата българска армия, макар и на малка България геройски превзе Одрин, макар и с големи жертви 12 000 убити. Слава за българската армия, прославиха България. Боевете почнала Трета армия от Тунджа до Черно море с командир славният герой генерал Радко Димитриев Турците искали да разбият Трета армия и да ударят в гърб цялата източна армия и през Ямбол и Стара Загора да ударят българската армия, но славният генерал Радко Димитриев казва на войниците: От тази зависи да спасим България. Нашите разбиват и лозенградската турска армия, която панически отстъпва към Истанбул и Булаир. Зима лоша – дъждове, калища, снегове големи, целият февруари е със снегове. Мина нашата армия и достигна до Мраморно море. Разказва асковски (хасковски) гражданин – кавалерист от 6 конен полк. Турците направили голям десант на Мраморно море с много параходи и голям брой войска, за да разбият фронта. Но кавалеристът от 6 конен харманлийски полк разправя: Укрепихме се и ние кавалерията на 6 конен полк от Харманли бдим и готови сме да влезем в бой, ако стане нужда да атакуваме Почват турските войски да атакуват, ние сме добре укрепени, атакуват ни първа верига – разбиваме я и унищожаваме, втора верига пушат и нея разбиваме, трета верига пушат и нея разбиваме. Като ги обърнахме в бегот към морето да се качват на параходите. Не е лесно на параход да се качват разбити, отчаени. Макар и голям брой параходи отстъпиха и принудили турската империя и управниците да сключат мир. Македоно-Одринския полк с началник Тодоров взема участие в боевете срещу турските войски от Ксанти, Кърджали, Гюмюрджина. Армията на Енвер паша потегли за Цариград и в града Фере с 13 000 армия, а българските 3 000 войници плениха ги. Турция капитулира, поиска мир. В Лондон подписаха мир, който се казва Лондонски договор. Българския пълномощен министър го дигали на ръце. Браво на българския победител. Лондонският договор признава граници на България – Мидия, Черно море, Енос – Велика България, по течението на Марица – плодородни земи и излаз на Бяло-

то море. На Балканите най-големите и силни държави, войствено настроени, спорят за Солун и за някои земи от Македония. Със сърбите за границите и новите земи. Тракия и Македония между Гърция, Сърбия и България на кого да е, коя да я владее. Гърция взема еноския вилает и Солун, а Сърбия – Битолския и Скопския вилает, а на България оставиха само Одринския вилает и него ограбиха Турция и Гърция. България даде най-много жертви в

Хисар за да създават страх на турските четници, които опожаряваха и убиваха населението, ограбваха добитъка и каквото заловят. Село Манастир на 3 пъти го запалиха и заловили 40 жени, гаврили се с тях и ги избиха и изхвърлили в скалистите скали стръмни. Останалите живи в село Сачанли изоставят всичко и потеглюват за село Доган Хисар гладни. Благодарение на доганхисарските лозя с паднало грозде се хранят известно време. Напад-

и предава населението на турските чети. Стамо Чекалов от село Доган Хисар, като забират населението да го карат за Фере и Марица, избягва от народа и отива в село Дервент при войводата Димитър Мажаров. Докладва – турските чети забраха народа за Фере и Марица. Тази вечер цяло да колят, обират и ще се гаврят с жените и децата. Маджаров веднага се стяга и казва на четниците – ще пътуваме цяла нощ, да можем да ги изпреварим. Потеглюва за село Домузdere при войводата Руси войвода. Докладва му – народа турците го закарват за Фере и Марица, трябва тази нощ да пътуваме да ги изпреварим. Руси войвода се страхувал малко вечер и на открито поле.

Маджаров казал или ще измрем или ще го спасим народа и потеглюва. Цяла нощ пътували и изпреварили населението, окупирани в град Фере височините. Турците, като видели, че имат фронт засада, двамата им началници с конете отишли напред да видят какво има и какво става. Маджарови стреляли и убили единат от турските войводи. Другият избягва и докладва какво е станало. Отварят ми огън стрелба и отгървали народа. Казали накъде да бягат към Балкана – разклоненията на планините Родопи, оттам Армаган, Саржувите кули... Една турска чета потеглила от село Бадурен за село Пишманкьой да го запал-

ят, урадисват върху, които бягали, изклали ги и изтрепали. Хората са изхвърляли деца си, за да си спасят живота си. 9 деца приbral чифликчия Митрю Сарджев, хранил ги с. 9 деца приbral чифликчия Митрю Сарджев, хранил ги с варена пшеница, но и него утрепали и децата измрели. На един сачанлия изкарали очите, отрязали ръцете му, насякли го по главата, мъчил се 3 дни. Васко Славов да го утрепа, да се отърве от мъките си. А част от населението си във Фере заловили и почнали да го обират и избиват. Моя братовчедка Груда Чекърова с 2 деца се хвърля умираща с децата си в Марица, за да не попаднат в турски ръце. Друга от село Мърханли, на Стаю Бакърджиев жената хвърля се в Марица, за да не пропадне в турски ръце. След туй Маджаров, Руси войвода събират народа в планината Курбалък да ги прекарат в България и отстъплюват за България. Разклонението на Родопите планините – Раювица, Бойкова поляна, Кунаците, Тукмакли, шилото Коджаеле през Дерекъво изклали населението. Преминахме през него, изклали народа, мирнеше. Беше лято, пресяхоме шосето Крумовград-Ивайловград. Казаха имало турски войници около 30 души, изпратиха войводите да видят какво става. Турските войници убиха Иван Демирчев от село Доган Хисар, 24 годишен. Тези войници надигнаха на турските села населението и по Малката река по село Маджарово отстрелваха от двете страни. Първи минахме турската граница с българско ура. Изхвърлиха си децата хората и избиха около 2000 души.

▪ Мъченици от Доганхисар на гръцките острови

Балканската война. България беше 4.5 милиона, Гърция – 2 милиона, Сърбия – 2 милиона, Черна гора – 300 хиляди. Най-големи жертви даде България и нещо не и дадоха. Гърция взема всички земи спечелени от българската войска. Спор беше за Солун, а договорът в Париж ограбва цяла Тракия до Свиленград, като навлязоха турски войски в Тракия. Румъния навлезе в България също и Гърция навлезе колкото може, бързала да завземе български земи повече. Като са дали на България граници – течението на по Марица и река Места, спорат за Солун. Идиотски немец обявил война на Гърция и Сърбия и така погребва цялата българска слава и героизъм. Катастрофата дойде – България нападана от четерето страни – Румъния, Гърция, Сърбия, Турция.

Турските войски през 1913 г. настъпиха в Източна Тракия и почнали да колят и убиват българското население. Българи овчаре в турските беища от село Доган Хисар, около 10-12 души изколват ги и ограбват овцете им. Там е бил моя дядо Андрей Касов с 13-годишния си син, изколват ги. Също село Българкьой от Източна Тракия опожаряват и изколват народа. Преминават турските чети Марица в Западна Тракия. Като се изтеглят българските войски населението остава беззащитно. Турските чети почнаха наред да убиват българското население. Няма кой да защити местното население. Самоорганизират се, за да се пази каквото може. Храбрият войвода Димитър Маджаров образува две чети, с Русю войвода (войвода Руси Славов) почнаха да циркулират по селата Манастир, Сачанли, Доган

наха и село Доган Хисар турските чети. Димитър Маджаров с четата си и местното население от селото, кой с каквото може, като ме нападнаха турците с турското население. войводата Димитър Маджаров и селяни образуваха фронт от височината Вратца до прясната неделя местността Малката река. На 3 километра западно от селото турското население от село Фанджак и турските чети къде 3 часа от запад ни нападнаха и аз бях там. Почнаха да се сражават нашите. Убих 1 турчин. Войводата Маджаров хвърли 1 бомба от Вратца и разби от турците много, а нашите малко след туй остъпиха. Убиха турците в Българи 7 мъже и 1 жена – Иван Петелчев, Ангел Чакърков, ... Браянов, Митрю Сарькостов, Атанас Касабов, Коста Грозданов, 1 маронлия и жената му. Благодарение на четите на Руси войвода и Димитър Маджаров турците имаха страх, не ни гонеха в гората, защото ги беше страх. Турците, като навлязоха в селото, почнаха да горят и ограбват селото. А в полето десетки хиляди добитък – овце, кози, едър добитак – крави, волове, коне, магара. Народо оплашен търси къде да се спаси. Селата Манастир, Сачанли, Чобан, Казлар, Кълайджидере дери и други решиха да търсят спасение в град Дедеагач. Излезе гръцка редовна войска, като редовна и християнска да ни запазят. Събра се цялото население в Дедеагач. Войводата Маджаров и Руси войвода заседнаха в селото Дервент и в село Домузdere на километри от Дедеагач да бдят и наблюдават какво ще става с населението, да му се притекат на помощ при нужда. Гръцката редовна армия се изтегля в морето

Продължава в следващия брой

СМОЛЯНЧАНИ СЕ СБОГУВАХА С ОБИЧАНАТА РОДОПСКА ПЕВИЦА ХРИСТИНА ЛЮТОВА

Семейството ѝ донесе урната с нейния прах от Лондон, за да могат съгражданите ѝ да отдадат своята почит към нея. Поклонението се състоя във фоайето на Родопския драматичен театър „Николай Хайтов“, като съболезнованията бяха поднесени на дъщеря ѝ Марияна Павлова, на сина ѝ, снахата, зетьовете и внуците ѝ. „Оставаме като сирачета без нея, защото тя беше един глас, който беше основа, доайен на Родопа. Глас стабилен, с дълбоки корени. Оставям със спомените, които

пазя в сърцето си“, каза съкрушена певицата Валя Балканска. Прахът на родната певица Христина Лютова бе разпръснат от скалата Кайнадина над

родния Смолян.

Христина Лютова е дългогодишна солистка на ансамбъл „Родопа“. През кариерата си е събрала и запазила над 400

песни. От тях в златния фонд на Българското национално радио се пазят над 40.. Популярни са изявиите ѝ с народния хор „Големите българските гласове“ с диригент Здравко Михайлов и в създаденото от нея уникално с ниските си класове и плътни тембри каба трио „Родопея“. Репертоарът на триото е от автентичен и обработен фолклор и църковнославянски песнопения.

Дъщерята на Христина Лютова също е известна певица, наскоро бе призната от „Рекордите на Гинес“ за най-нисък глас на планетата.

В ЦАРЕВО – ФЕСТИВАЛ НА СТРАНДЖАНСКИЯ МАНОВ МЕД

За 17-ти път Царево бе домакин на Фестивала на странджанския манов мед и цветен прашец. „Това е фестивал, който няма как да го няма. Това е една прекрасна традиция, която се случва в община Царево“, при откриването кметът на морската община инж. Георги Лапчев.

Основният организатор на фестивала Манол Тодоров коментира, че за него и колегите му пчелари са настали тежки времена. Макар, че продукцията им е от изключително високо качество, реколтата тази година е била незадоволителна, а това няма как да не се отрази. От година странджанският манов мед вече е защитен като име и качество в Брюксел. „Това означава, че вече никой не може да използва името неправомочно. Добрата новина е, че земеделското министерство отпуска по 1800 лв. За проверка, контрол, сертификация и анализи за пчеларите, които искат да докажат, че произвеждат странджански манов мед“, обясни още Манол Тодоров. Въпреки че фестивалът се провежда на открито, тази година той е организиран така, че да се спазват всички мерки за безопасност. Щандовете на пчеларите по традиция са разположени на главната улица. Един от традиционните участници във фестивала е екипът на Държавно горско стопанство - Кости. От там представят своята продукция от странджански манов мед и пчелен прашец.

СПАСИХА ЗАЩИТЕН ВИД ЯСТРЕБ

Експерти от РИОСВ – Смолян спасиха птица от вида Малкия ястреб (*Accipiter nisus*) и я изпратиха на лечение. След получен сигнал за намерена граблива птица в близост до затворническото общежитие в Смолян, експерти извършиха първоначален оглед, при който не са открили видими външни наранявания. Птицата е намерена от служител на общежитието във видимо добро жизнено състояние, но без възможност да лети. Птицата беше изпратена в Спасителния център за диви животни в Стара Загора. Малкият ястреб (*Accipiter nisus*) е защитен вид, включен в Приложение №3 на Закона за биологичното разнообразие. Законът забранява улавянето, унищожаването или обезпокояването на екземпляри от вида, а нарушителите подлежат на санкция в размер от 100 до 5000 лева.

ЗОНАЛНО СЪВЕЩАНИЕ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА ОТ СТАРОЗАГОРСКА ОБЛАСТ

На 17 август т.г. в Стара Загора се проведе зонално съвещание с участието на представители на тракийски дружества от Старозагорска област, в което участваха: Цанко Атанасов-член на ЦР на СТДБ, председател на тракийското дружество „Одринска Тракия“ и съпредседател на Тракийския младежки съюз, Михаил Вълков – зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на тракийското дружество „Тракия“ в Ямбол, представители на тракийски дружества от Раднево, Ракитница, Казанлък, и председателят на Съюза на тракийските дружества в България. По време на съвещанието бяха обсъдени организационни, правни и финансови аспекти на взаимодействието между тракийските дружества и СТДБ, членските карти, съвременната регистрация на дружествата, абонамента за в. „Тракия“ и проявите, включени в план-програмата на СТДБ за 2020 г., съобразени с епидемиологичната обстановка.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза през месец септември:

Дочка Кючукова – Исперих 1 септември 1944 г.
Десислава Костова – Димитровград 2 септември 1977 г.
Красимира Никова – София 9 септември 1978 г.
Мария Илиева – Средец 11 септември 1947 г.
Гюрка Иванова – Карнобат 10 септември
Вяра Петрова – Карнобат 17 септември
Бойка Бораджиева – Пловдив 18 септември 1943 г.
Румяна Борисова – Павликени 19 септември 1959 г.
Антон Георгиев – Плевен 19 септември 1967 г.
Кирил Сарджев – Хасково 23 септември 1949 г.
Любомир Шопов – София 24 септември 1942 г.
Стефа Чичанова – София 24 септември 1939 г.
Калинка Згурова – София 25 септември 1945 г.
Татяна Трифонова – Павликени 26 септември 1990 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, д-р Ваня ИВАНОВА, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSG
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка ЯНЕВА (Сливен) – 0897601560; Анета ГЕОРГИЕВА (Хасково) – 0894 044 420; Веска ЛАМБОВА (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

МОМЧИЛ ВОЙВОДА – МЕЖДУ ЛЕГЕНДАТА И ИСТОРИЧЕСКАТА ИСТИНА

„Момчил – родопският цар“ – новата книга на проф. Николай Овчаров и проф. Пламен Павлов – допринася не само за запознаването на читателите с личността на Момчил войвода, но и за провокиране на интереса към културния туризъм. Книгата разграничава историческите факти от легендата, която се е сраснала с личността на Момчил войвода. Според авторите заглавието е провокативно, тъй като Момчил войвода не е носил титлата цар, но българите от Беломорието и Родопите са го именували така. Това се потвърждава и от факта, че българското име на Ксанти е Царево, т.е. мястото, където живее родопският цар. Издаването на книгата става в годината на Момчил войвода – през 2020 се навършват 675 г. от смъртта му пред портите на Периторион – град на Беломорието, важен за кратко просъществувалото царство на Момчил. Изследването на проф. Овчаров и проф. Павлов е първото, което излиза от 60 години насам, след изследването на Васил Гюзелев. „Момчил – родопският цар“ включва и теренно проучване на крепостите, които са се намирали в обхвата на територията, владяна от Момчил, не само в България, но и в Беломорието. По този начин изследването провокира интереса на читателите към историческите паметници и предлага интригуващи възможности за културен туризъм.

Проф. Николай Овчаров:

ОКОЛО 25 СА КРЕПОСТИТЕ НА МОМЧИЛ И ТЕ СЕ НАМИРАТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА БЪЛГАРИЯ И ГЪРЦИЯ

– Проф. Овчаров представихте новата си книга с проф. Пламен Павлов „Момчил – родопският цар“. Каква е целта на това издание?

– Целта е да се покаже личността на този велик българин. Освен това издаването на книгата е много важна част от годината на Момчил войвода, която тече в момента. През 2020 г. се навършват 675 г. от неговата героична смърт пред портите на Периторион. Един голям град в Беломорието, който е бил един от важните градове на неговото мимолетно просъществувало царство. С проф. Павлов направихме всичко възможно след около 60 години, когато е излязло първо изследване на проф. Васил Гюзелев, да направим едно обобщително изследване върху личността и делото на Момчил, както и едно теренно проучване на крепостите, които са се намирали в неговата територия както в България, в Родопите, така и в Беломорието. Аз отговарям за тази част. Извърших в рамките на повече от година няколко експедиции на територията на Гърция. Слава Богу последната завърши буквално дни преди карантината. Успях да намеря и заснема тези крепости, защото те се намират в труден планински релеф на трудни места. Всъщност около 25 крепости на територията на България и Гърция. Това ни позволи от друга страна на базата на историческите извори с проф. Павлов да направим за пръв път карта на неговите владения, на царството на Момчил, както го наричат самите византийски хронисти. Едната карта показва царството на Момчил сред останалите балкански държави, което се оказва, че никак не е чак толкова малко и второто самите крепости, нанесени на картата. Мисля, че това стана едно никак не лошо изследване. Ще се ползва много от всички, които се интересуват от историята, така и от професионалисти.

– Във фолклора се споменава за Момчил юнак, но какво показва археологията за него?

– В голяма степен така започвам книгата. В предговора казвам, че за повечето днес деца и подрастващи Момчил е легендарна личност. Това е човек като Крали Марко, който се е борил с турците. Всъщност той е реална личност и то не само реална, но доста добре осветена в исторически аспект. Първо е много противоречива и интересна. За разлика от черно-белите представи, които ни налагат средновековните извори, имаме един доста пълнокръвен образ. Виждаме един българин, със сигурност, това го пишат византийските хронисти, роден в Родопите, както смята проф. Павлов, който започва като разбойник. Той си е разбойник, хайдутин в началото. Ограбва кербани и други места, където може да се намерят пари. Ограбва дори българите. Това също е написано, но после той се променя, става виден военачалник. Първоначално е на различни служби – на ромейска, на сръбска служба. В един момент той използва гражданската война във Византия, която е противопоставила много сериозно двете страни – регентството на малолетния Йоан V Палеолог и Йоан Кантакузин като претендент и узурпатор на престола. Използвайки тези неща, той се намесва и независимо, че е ухажван от двете страни, които му дават най-високата титла и в един момент прави свое царство. Момчил разгромява войските на Йоан Кантакузин и в продължение на две години успява да простре своята държава от сърцето на Родопите до Бяло Море и до днешния Комотини до вливането на река Струма в Егейско море.

– Допринася ли книгата „Момчил – родопският цар“ за насърчаването на културно-историческия туризъм у нас?

– По принцип през последните години наред с чистата наука, не по-малко внимание отделяме на развитието на културния туризъм и въобще на представянето на българските паметници. Мисля, че да. Аз вече имам една книжка по този въпрос, който ни показва начинът, по който туристите могат от сърцето на Родопите от Златоград само за час да излязат на Бяло море и да видят прекрасни градове. Първо древногръцки градове, каквито са Марония, Филипи и други подобни такива, свързани въобще със световната история. После са средновековните градове, етнографските комплекси, които не са по-малко интересни от този в Златоград. Всичко това мисля, че може да бъде една обща дестинация във вътрешността на Родопите.

Интервю на Деница Китанова (Фокус)

КРЕПОСТТА УСТРА Е БИЛА РЕЗИДЕНЦИЯТА НА „РОДОПСКИЯ ЦАР“

Момчилова крепост се намира в община Смолян и е уникална историческа забележителност, където оживяват митовите и легендите за безстрашния Момчил войвода. ОПС, вече няма да е така.

Археологът Николай Овчаров ще се опита да докаже, че резиденцията на Момчил юнак е била край Джебел. Проф. Николай Овчаров съобщи за локализирането на планинската резиденция на Момчил юнак, известен като „родопския цар“.

Резиденцията се намира в центъра на Средните Родопи, където се издига мощната крепост Устра между Джебел и Златоград и е от най-добре запазените средновековни крепости.

„След дълго търсене заедно с проф. Пламен Павлов и след като миналата година открихме мястото на битката, където е загинал Момчил юнак през 1345 г. при

плекс „Перперикон“.

През 14 век, след като е приел да управлява дадени му от Кантакузин територии в Родопите, Момчил завзема и Беломорието. Момчил си присвоява Беломорието и се обявява за независим от византийците владетел.

Наричаната досега Момчилова крепост е твърде малка, за да се приеме като негова резиденция, а в резултат от направените сега изследвания, със сигурност може да се твърди, че крепостта Устра е била планинската резиденция на Момчил юнак между 1343 г.–1345 г., смята Овчаров.

Крепостта Устра е на 1200 метра надморска височина. От нея са останали основите на много от сградите и кулите. Крепостта е строена през Средновековието и през своето съществуване е била

крепостта Перитор в днешна Гърция, сега установихме, че мощната крепост Устра, която е в Средните Родопи, е била неговата крепост, като средновековен замък е.“

Откритите находки могат да се видят в Кърджалийския музей и в частния музей в Златоград в Етнографския комплекс“, твърди археологът Овчаров, който стана известен с продължаването на разкопките на открития от Иван Балкански ком-

под властта предимно на Византийската империя. Устра е построена през X век, за да бъде охраняван минаващият оттам търговски път. Крепостта се намира близо до село Устрен в община Джебел, област Кърджали. Разположена е на най-високата част на стръмен връх и от нея има добра видимост на голямо разстояние.

24rodopi.com